

Eesti Panga presidendi sissejuhatatus 2010. aasta aruandele

Eesti Panga tegevus riigi rahasüsteemi käigushoidmisel ja keskpanga ülesannete täitmisel toimus 2010. aastal tõrgeteta ja sujuvalt. Peale tavapärase töö tehti suuri ettevalmistusi euro kasutuselevõtuks. Eesti Panga jaoks tähendasid need ühtlasi põhjalikke ettevalmistusi Eesti Panga tööks eurosüsteemis ehk euroala riigi keskpanga ülesannete täitmiseks. Aasta 2010 oligi Eesti Panga jaoks eelkõige eurole ülemineku aasta.

Ettevalmistused eurole üleminekuks olid tegelikult kestnud juba mitu aastat. Euro kasutuselevõtt sai Eesti riigi ja Eesti Panga strateegiline eesmärk 2003. aasta sügisel, kui Eesti rahvas kiitis referendumil heaks otsuse ühineda Euroopa Liiduga, mis tähendas ka toetust Eesti liitumisele euroalaga. Vahetult pärast Euroopa Liidu liikmeks saamist 2004. aastal ühines Eesti vahetuskursimehhanismiga ERM2, mis oli üks euro kasutuselevõtmise eeldus. 2005. aasta jaanuaris moodustati eurole ülemineku ettevalmistamiseks ametkondlik asjatundjate komisjon ja algasid süstemaatilised ettevalmistused kõigis valdkondades.

Eestist sai eurosüsteemi liige 1. jaanuaril 2011. Sellel päeval muutus inimeste praktiline elu – seaduslikuks maksevahendiks sai euro. Kahenädalase paralleelkäibe jooksul harjusid eestimaalased kroonide kõrval eurosid kasutama. Eesti Pank kõrvaldas järk-järgult käibelt endises vääringus pangatähed ja mündid ning asendas need uue rahaga. 2011. aasta teise nädala lõpuks oli keskpank väljastanud rohkem eurosid, kui oli ringlusesse jäänud kroone. Ülemineku ja erakordse ajaga said ühtviisi edukalt hakkama nii elanikud ja jaekaubandus kui ka ettevõtjad ja pangad. Euro kasutuselevõttule andis positiivse hinnangu 87% Eesti elanikest, kes pidas üleminekut sujuvaks ja tõhusaks.

Päevast, mil Eesti Pangast sai üks seitsmeteistkümnest eurosüsteemi keskpangast, võttis ta kanda osavastutuse euroala rahapoliitika eest. Eesti Pank hakkas koos teiste euroala riikide keskpankadega vastutama kogu euroala hinnastabiilsuse eest. See tähendab, et 2011. aasta algusest räägin Eesti Panga presidendina kaasa otsustes, mis ei puuduta ainult Eesti elanikke, vaid euroala 331 miljonit inimest. Seega on keskpanga senine tegevusulatus märkimisväärselt laienenud. 2010. aastal saime oma uueks rolliks valmistada nii Euroopa Keskpanga nõukogus kui ka komiteedes ja töögruppides vaotlejana osaledes. Lõplik kohanemine uue ampluaaga ja uute ülesannetega toimub mõne aasta jooksul eurosüsteemi tööd tegelikult tehes.

Eesti Panga peamine ülesanne oli ja on endiselt hinnastabiilsuse säilitamine. 2010. aastat, Eesti eurole ülemineku aastat, iseloomustas üleilmse majanduse suhteliselt kiire kasv, mille kõrval püsisid ka mitmed ohud. Aasta teisel poolel hakkas inflatsioonisurve energia ja toiduainete hindade jõudsa kasvu tõttu suurenema. See tähendas suhteliselt kiiret hinnakasvu ka Eestis, kus hinnad tõusid aasta arvestuses 3%. Seejuures kerkis toiduainete hind 2010. aasta viimases kvartalis 10,8%. See jättis oma jälje ka eurole ülemineku ettevalmistustele ja nõudis lisapingutusi hinnatõusuhirmu leevendamiseks ning inflatsioonimehhanismi selgitamiseks. Väga oluliseks osutus hindade esitamine kahes vääringus, mis jätkub veel kuni 30. juunini 2011.

Lisaks hinnatõusuhirmu leevendamisele keskendusid nii riiklik teavitus kui ka Eesti Panga üleminekueelne teavitus eelkõige praktilistele aspektidele. Uuringute kohaselt jõudis riiklik euroteavitus ühtlaselt hästi kõikide sihtrühmadeni ja ligi 95% elanikkonnast oli eurole ülemineku praktilistest külgedest

piisavalt teadlikud. Tänu sujuvale üleminekule kasvas elanike toetus eurole 60%ni ja selle üle tuleb kindlasti head meelt tunda.

2010. aastaga lõppes Eesti Panga ühe tähtsama strateegilise eesmärgi elluviimine – euro võeti edukalt kasutusele ning Eesti raha- ja majanduspoliitikas sai läbi üks arenguetapp. Eesti Panga jaoks algas euro kasutuselevõtuga uus ajajärk laienenud ja muutunud tegevuskeskkonnas ning hoopis suurema vastutusega. Lõplik enesemääratlemine eurosüsteemi liikmena seisab alles ees, selles mõttes kestab euro kasutuselevõtuga seotud ettevalmistustöö ja -tegevus Eesti Panga jaoks veel edasi.

Eesti riigi jaoks on euro kasutuselevõtu näol tegu millegi enama kui lihtsalt ühe raha vahetamisega teise vastu. Euro kasutuselevõtt on tublisti muutnud meie majanduse taustuumi. Eurole ülemineku protsessi olid kaasatud ettevõtted, organisatsioonid ja riigiinstitutsioonid, samuti Eesti rahvas. Samal ajal kui tehti tööd ülemineku ettevalmistamiseks, mis võttis paljudes valdkondades märkimisväärse osa tööajast, jätkusid ka tavapärased tegevused tavapärasel määral. Kõigil tuli pingutada ja kõik said sellega hästi hakkama. Kõik väärivad selle eest suurimat tänu ja tunnustust! Tegutses erakordse ja eduka aastaga.

Andres Lipstok
president

